

PLATFORMA PRO AKCI

(zdroj: <http://www.feminizmus.cz>)

Od doby, kdy OSN svolala 1. světovou konferenci o ženách před dvaceti lety (Mexico, 1975), se v mnohém výrazně pokročilo směrem k dosažení rovnoprávnosti žen a mužů. Přístup žen ke vzdělání se zlepšil stejně jako lékařská péče, kterou mohou využívat; jejich účast na trhu pracovních sil vzrostla a již více zemí jim nově přijatými zákony zaručuje rovné příležitosti a dodržování jejich lidských práv. V důsledku toho se už projevují důležité změny ve vztazích žen a mužů.

Přesto je diskriminace žen stále široce rozšířená. Násilí proti ženám je celosvětovým fenoménem. Možnosti žen zajistit se existenčně se zdaleka nevyrovnaly v celé šíři s mužskými; vyššího vzdělání ženy stále dosahují většinou jen v určitých oborech. Ve světě obchodu, politiky a ve vládní sféře ženy dosud neprobouraly "skleněný strop", který jim brání v postupu. Z miliardy lidí, kteří dnes na světě žijí v nejhlubší chudobě, tvoří převážnou většinu ženy. Mají převahu také mezi negramotnými. Rozhodnutí, která život žen přímo ovlivňují, stále činí převážně muži.

Pekingská deklarace a Platforma pro AKCI, přijaté jednohlasně účastnicemi a účastníky ze 189 zemí na 4. světové konferenci o ženách (4.-15. září 1995), formulují nový mezinárodní závazek k vytčeným cílům rovnoprávného postavení, rozvoje a míru pro ženy všude na světě.

Platforma rozdělená do šesti kapitol vymezuje 12 "kriticky znepokojivých oblastí", v nichž se soustřeďují překážky bránící zlepšení situace žen. Platforma definuje strategické cíle a přesně pojmenovává kroky, které by měly během příštích pěti let učinit vlády, mezinárodní společenství, nevládní organizace a soukromý sektor, aby tyto překážky mohly být odstraněny. Cíle Platformy pro akci pevně ztvdila Pekingská deklarace. Prostřednictvím Platformy jsou vlády znovu zavázány eliminovat diskriminaci žen a odstranit překážky, které brání rovnosti. Vlády rovněž uznávají potřebu zakotvit hledisko gender ve svých politických programech.

OBSAH DOKUMENTU:

- Platforma pro AKCI
- Poslání a světový kontext platformy pro akci
- Chudoba
- Vzdělání a příprava na povolání
- Zdraví
- Násilí
- Ozbrojený konflikt
- Hospodářství
- Rozhodování
- Institucionální mechanismy
- Lidská práva
- Média
- Životní prostředí
- Ženy jako děti a dospívající
- Malý slovník výrazů
- Poslání a světový kontext

Od roku 1985, kdy proběhla světová konference o ženách v Nairobi, se celosvětově událo mnoho zásadních změn, jejichž dopady na ženy byly jak pozitivní, tak negativní. Demokratizační pohyb po celém světě uvolnil a otevřel politické mechanismy v mnoha státech. Hnací silou změn se stala rostoucí síla ženských organizací a feministických skupin.

Současně však dalekosáhlá ekonomická recese, politická nestabilita, velké výdaje na zbrojení, nedostatečně promyšlené programy přizbůsobování struktur, zátěž plynoucí z umořování zahraničních dluhů a postupující ničení životního prostředí dopadaly negativně s velkou disproporcí právě na ženy. Platforma pro akci jako program posílení ženských pozic usiluje o zvrácení tohoto trendu. Usiluje o to, aby ženy mohly užívat svých lidských práv a základních svobod ve stále větší míře a aby se tato jejich práva zákonně dodržovala, a to v průběhu celého jejich životního cyklu. Volá také po zakotvení principu dělby moci a zodpovědnosti mezi ženou a mužem na půdě domova, v pracovní sféře i v rámci

širších národních a mezinárodních společenství. Úspěch Platformy pro akci bude záviset na síle odhodlání, které projeví jednotlivé vlády a mezinárodní organizace a instituce na všech úrovních. Zároveň si vyžádá přiměřené zmobilizování zdrojů a prostředků na všech úrovních a stejně tak nalezení nových a přídatných zdrojů pro rozvojové země.

Chudoba

V současné době žije více než miliarda lidí v extrémní chudobě, z nich valnou většinu tvoří ženy. V uplynulém desetiletí počet žen žijících pod hranicí chudoby neúměrně převýšil počet chudých mužů. Také riziko pádu pod hranici chudoby je pro ženy vyšší než pro muže. Problém chudoby je zvláště palčivý pro ženy žijící ve venkovských domácnostech závislých na zemědělství. Ženy jsou chudší, protože mají méně ekonomických příležitostí a méně samostatnosti než muži. Jejich možnosti využívat ekonomické zdroje a prostředky, získat vzdělání a odbornost a spoléhat se na podpůrné služby jsou omezené. Minimálně se také účastní procesů rozhodování. Břemeno chudoby, které stále více zatěžuje ženy, těžkne v důsledku rigidnosti rolí, které jsou ženám společensky předepisovány, a v důsledku tendencí redukovat sociální pomoc a zabezpečení.

Platforma doporučuje kroky, které povedou k:

- revizi makroekonomické politiky a k přijetí a dodržování takového směru a takových rozvojových strategií, které budou vstřícné k potřebám a úsilí žen žijících v chudobě;
- revizi zákonů a správních postupů, které zaručí ženám rovná práva ve vztahu k ekonomickým zdrojům a stejný přístup k nim;
- vytvoření situace, kdy ženy budou mít přístup k úsporám a budou moci využívat kreditní mechanismy a instituce;
- vypracování metodologie založené na genderovém hledisku, která umožní provádět výzkumy zjišťující příčiny a odhalující mechanismy vedoucí k feminizaci chudoby.

Vzdělání a příprava na povolání

Právo na vzdělání patří mezi lidská práva; vzdělání je klíčovým nástrojem pro dosažení rovnosti, rozvoje a míru. Celkově lze hovořit o pokroku, pokud jde o školní docházku dívek na základní a střední úrovni. Přesto v mnoha zemích dívky stále trpí diskriminací způsobovanou tradičními postoji, příliš časným manželstvím a těhotenstvím, nedostatkem škol a nevhodným, proti ženám zaujatým vzdělávacím a výukovým instrumentům. Dívkám je stále znemožňováno kvalitní vzdělání hlavně vyššího typu a vzdělání v exaktních a technických disciplínách. Přitom je prokázáno, že investice jak do školního, tak do mimoškolního vzdělávání a zvyšování odbornosti dívek a žen je jedním z nejlepších způsobů, jak dosáhnout udržitelného rozvoje a ekonomického růstu.

Platforma vytyčila tyto strategické cíle:

- zajistit rovný přístup ke vzdělání. Vlády se mají zavázat, aby do roku 2000 bylo základní vzdělání poskytováno bez rozdílů pohlaví a aby jeho první stupeň dokončovalo nejméně 80% dětí příslušného školního věku.
- vyrovnat do roku 2000 propastnou genderovou nerovnováhu v základním a středním vzdělávání a zajistit před rokem 2015 universální vzdělávání bez genderových rozdílů ve všech zemích;
- odstranit ženskou negramotnost. Redukovat negramotnost mezi ženami přinejmenším na polovinu jejího rozsahu z roku 1990;
- zlepšit příležitosti odborné přípravy na povolání, využívání vědy a techniky a pokračujícího vzdělávání pro ženy;

- navrhnout a realizovat nediskriminující systémy vzdělávání a přípravy na povolání;
- vyčlenit dostatečné prostředky na vzdělávací reformy včetně jejich kontroly až do úplné realizace;
- podporovat celoživotní vzdělávání a profesní školení dívek a žen.

Zdraví

Zdraví ženy je podmíněno kvalitou jejího citového i sociálního bytí a dobrým fyzickým stavem. Je určováno jak společenským, politickým a hospodářským kontextem jejího života, tak biologickými faktory. Uplatnění práva na zdraví je nepostradatelné pro život žen, jejich tělesnou i duševní vyrovnanost a pro jejich schopnost zúčastňovat se všech forem veřejného i soukromého života. Právo na zdraví musí být ženě zaručeno ve všech fázích jejího života tak jako muži.

Reprodukční zdraví definuje Platforma jako stav daný nejvyšší kvalitou fyzického, duševního a sociálního bytí, taktéž i sexuálního zdraví. Smyslem reprodukčního zdraví je zvyšování hodnoty života a osobních lidských vztahů. Rovnost ve vztahu mezi mužem a ženou, týkající se sexuálního soužití a plození dětí spočívá na vzájemné úctě, oboustranném souhlasu a dělbě odpovědnosti. Platforma uznává, že reprodukční práva vycházejí ze základního lidského práva každého páru či jedince rozhodnout se svobodně a zodpovědně, kolik dětí a kdy chce mít. Všichni mají právo získat patřičné informace a rozhodnout se o reprodukci bez diskriminace, donucování a násilí.

Platforma doporučuje kroky, které:

- rozšíří ženám možnosti využívat po celý jejich životní cyklus odpovídající, kvalitní a finančně dostupnou zdravotní péči, potřebné informace a s tím související služby;
- povedou ke snížení mateřské úmrtnosti do roku 2000 nejméně o 50% vzhledem ke stavu z roku 1990 a do roku 2015 pak o další polovinu;
- vzbudí jak v ženách, tak v mužích vůli přijmout zodpovědnost za své sexuální a reprodukční chování;
- dají vzniknout genderově citlivě diferencovaným iniciativám, zaměřeným na problémy chorob přenášených pohlavním stykem, HIV/AIDS a na otázky sexuálního a reprodukčního zdraví;
- povedou k navýšení finančních prostředků vynakládaných na zdraví žen a monitorování jejich zdravotního stavu.

Násilí

Ve všech společnostech jsou ženy a dívky vystaveny různé míře fyzického, sexuálního a psychologického poškozování, které se projevuje jak v osobním, tak veřejném životě nezávisle na třídní příslušnosti, kulturním zázemí či výši příjmu. Ženy a dívky jsou často nuceny čelit znásilnění, sexuálnímu zneužívání, sexuálnímu zavraždění či obtěžování na pracovišti. Násilím jsou nejvíce systematicky ohrožovány ženy v době války. Sexuální otroctví, vnucené těhotenství, sterilizace, interrupce pod nátlakem, prenatální pohlavní výběr, usmrcování ženských novorozeňat jsou rovněž akty násilí. Snaha žen využívat lidských práv a základních svobod zasažených kterýmkoli z uvedených druhů násilí je narušována, mrzačena nebo zcela znemožňována. Některé skupiny žen, jakými jsou například migrující dělnice, vyžadují zvláštní pozornost, neboť jsou zvláště zranitelné coby oběti násilí.

Nedostatečná zákonná prevence a ochrana nebo nedostatky v operativním využívání zákonů, stejně tak nedbalost úřadů v dodržování zákonnosti (tam, kde patřičné zákony existují) násilí páchané na ženách dále živí a zvyšují.

Platforma doporučuje kroky, které povedou k:

- přijetí a využívání zákonů odsuzujících násilí páchané na ženách;

- usilovné práci na ratifikaci a plnění všech mezinárodních dohod týkajících se násilí na ženách včetně Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace namířené proti ženám; přijetí nových a dodržování existujících zákonů, umožňujících trestat příslušníky ozbrojených sil, policie a jakýchkoli jiných státních složek za činy násilí spáchaného na ženách;
- vybudování útočišť a poskytování právní pomoci a jiných služeb ohroženým ženám a dívkám; stejně tak k zajištění poradenství a léčebných příležitostí pro pachatele násilí na ženách;
- účinnějšímu boji proti mafiím podílejícím se na obchodu se ženami, což závisí na zlepšení spolupráce na státní i mezinárodní úrovni.

Ozbrojený konflikt

Předpokladem dosažení rovnosti mezi muži a ženami je mír. V mnoha částech světa však trvají válečné a jiné konflikty. Agrese, okupace, etnické a jiné střety jsou skoro v každé oblasti světa stálou denní skutečností a ve spojení s nadměrnými vojenskými výdaji a obchodem se zbraněmi škodí životu žen i mužů.

Ačkoliv ženy zřídka mohou ovlivnit rozhodnutí, která ústí v ozbrojené konflikty, jsou to ony, které nesou břímě udržení základních funkcí společnosti v době konfliktů. Práce žen také významně přispívá tomu, že existuje výchova k míru a že se pro konflikty nacházejí řešení.

Platforma shledává, že znásilnění, běžná součást ozbrojených střetů, je zločin a že za určitých okolností nabývá charakter genocidy. Platforma odsuzuje etnické čistky jako válečnou strategii a znásilňování jako jejich důsledek. Domáhá se, aby provozování takových praktik bylo beze zbytku zastaveno a ti, kteří je užívají, byli potrestáni.

Platforma doporučuje kroky zaručující, že:

- participace žen na nejvyšší rozhodovací úrovni se při řešení konfliktů zvýší;
- nadměrné vojenské výdaje budou sníženy a dostupnost zbraní bude podléhat pevné kontrole;
- zvýšené úsilí bude směřovat ke globální ratifikaci Úmluvy a protokolu o zákazu nášlapných min do roku 2000;
- bude uznávána důležitá role a výsledky žen pracujících v mírových hnutích po celém světě;
- bude uznána nezbytnost chránit ženy žijící uprostřed ozbrojených a jiných konfliktů a pod tlakem cizí okupace stejně jako ženy uprchlice a ženy bez domova.

Hospodářství

Ženy jsou významnou a nezastupitelnou silou hospodářského života všude na světě. Představují stále silnější pracovní sílu, zapojují se ve zvýšené míře do podnikání, do činnosti malých a středních podniků a jejich příjmy se stávají nepostradatelné ve všech domácnostech.

Na druhé straně se ženy poměrně velmi málo podílejí na řízení a rozhodování. Potýkají se s nízkými mzdami, špatnými pracovními podmínkami, jsou znevýhodňovány co se týče získání pracovního místa a odborného uplatnění. Ačkoliv ženy pomáhají rozvoji jak placenou, tak neplacenou práci, jejich neplacená práce v domácnosti či v občanských iniciativách není poměřována kvantitativně ani se neoceňuje ve státních hospodářských zprávách.

Omezenou zaměstnanost žen a jejich ekonomické a profesní znevýhodnění způsobují diskriminace ve vzdělávání a odborné přípravě, genderové nerovnosti v šancích získat pracovní místo, platová diskriminace, horší možnosti postupu, nepružná pracovní doba, nevhodné pracovní podmínky, nedostatečný přístup k výrobním prostředkům a nevyvážené rodinné povinnosti.

Platforma doporučuje kroky zaručující, že:

- bude posílena ekonomická nezávislost a ekonomická práva žen, což zahrnuje i možnosti získat zaměstnání, nárok na odpovídající pracovní podmínky a možnosti nakládat s ekonomickými zdroji či nástroji;
- ženám se otevře rovnoprávný přístup k ekonomickým zdrojům, k zaměstnání, k obchodu a k trhům;
- především ženám v nízkých příjmových kategoriích bude poskytováno poradenství a odborná příprava, která zesílí jejich ekonomickou a komerční kapacitu;
- posílí se výkonná hospodářská schopnost žen, a to mimo jiné i budováním obchodních kontaktů a propojenosti zainteresovaných organizací;
- odstraní se segregace práce a všechny formy diskriminace v zaměstnávání žen;
- bude se směřovat k harmonizaci pracovních a rodinných povinností žen a mužů

Rozhodování

Požadavek rovnoprávné účasti žen v politice a rozhodovacích procesech není jen sociálně spravedlivý či demokratický, ale je i klíčovou podmínkou reálné existence "průhledné" a důvěryhodné vlády. Tento požadavek vyplývá ze složení společnosti a má zajistit společenskou rovnováhu.

Přestože ve většině zemí dnes existují hnutí podporující demokratizaci, je zastoupení žen v zákonodárných orgánech a ve vládě stále velmi nízké. Situace není uspokojivá nejen (i když zejména) na ministerské úrovni, ale i v dalších výkonných orgánech, kde zpravidla vůbec neodpovídá požadavku 30 % zastoupení žen na pozicích opravných k rozhodování, který byl prosazen jako jeden z hlavních cílů Hospodářskou a sociální radou OSN do roku 1995. Pokud jde o získání politické moci v zákonodárných orgánech, ženy dosáhly jen malého pokroku. Celosvětově mají jen 10-tiprocentní zastoupení v zákonodárných shromážděních a ještě menší procento představuje jejich zastoupení na ministerských pozicích.

Nepřiměřeně nízké zastoupení žen ve vyšším řídicím postavení v oblasti umění, kultury, sportu, médií, vzdělání, náboženství a práva se spolupodílí na tom, že ženy mají jen velmi malý, omezený vliv v mnoha klíčových institucích a v oblasti praktické politiky.

Platforma doporučuje kroky, které:

- ženám zajistí stejné a rovné možnosti pro plnou účast v mocenských strukturách a na pozicích opravných k rozhodování ve vládních orgánech a ve veřejné správě, čítaje v to dále soudnictví, mezinárodní a nevládní organizace, politické strany a odbory;
- budou zvyšovat schopnosti žen, aby mohly zastávat vedoucí postavení a aby se mohly spolupodílet na rozhodování a vedení.

Institucionální mechanismy

Ve většině zemí již existují instituce, jejichž cílem je zlepšení života a postavení žen. Mají různou podobu a efektivita jejich práce je také různá. V rámci vládních struktur je jejich důležitost často považována za okrajovou, postrádají jasný mandát, kvalifikované a kompetentní zaměstnance, ale i prostředky a politickou či vládní podporu. Mechanismy i instituce usilující o zlepšení života a postavení žen se v národním i mezinárodním kontextu setkávají s podobnými problémy.

Ověřené metody analýz z hlediska gender nejsou dostatečně využívány nebo dokonce ani známy.

Platforma doporučuje kroky zaručující, že:

- v rámci jednotlivých států se vytvoří nebo posílí mechanismy a vládní struktury, které zabezpečí, že zodpovědnost za zlepšení života a postavení žen bude zakotvena v činnostech na nejvyšší možné vládní úrovni;
- optika gender bude integrována a zohledněna v zákonodárství, ve společenských strategiích, v programech a v projektech; než budou učiněna politická rozhodnutí, provede se závazně analýza jejich dopadu na ženy a muže;
- budou shromažďovány, zpracovávány a rozšiřovány údaje a informace diferencované podle gender za účelem plánování a vyhodnocování; začne se kvantitativně vyhodnocovat finančně neodměňovaná ženská práce, která nefiguruje ve státních hospodářských zprávách.

Lidská práva

Všechna lidská práva jsou univerzální, nedělitelná, vzájemně provázaná a podmíněná. Vlády jednotlivých zemí a Spojené národy mají zajistit, aby ženy a dívky mohly svých lidských práv užívat stejně tak jako muži. Dosažení tohoto stavu je zcela nezbytné pro zlepšení života a postavení žen. Vlády musí nejen zabránit porušování lidských práv žen, ale musí též vyvinout aktivitu na jejich prosazování a ochranu.

Skutečnost, že tři čtvrtiny členských zemí OSN přijaly Úmluvu OSN o odstranění všech forem diskriminace namířené proti ženám, jen stvrzuje uznání důležitosti lidských práv žen. Propastná nesrovnalost mezi existencí těchto práv a možnostmi jich opravdu účinně užívat je jak důsledkem mělkého zájmu vlád na jejich prosazování a ochraně, tak i neschopnosti vlád informovat o lidských právech rovnocenně ženy i muže.

Platforma doporučuje kroky zaručující, že:

- lidská práva žen budou prosazována a chráněna při plném využití všech existujících nástrojů, zejména pak Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace namířené proti ženám;
- dojde k revizi zákonů jednotlivých států, aby bylo zaručeno, že obsahují ustanovení všech mezinárodních dohod o lidských právech; bude zajištěna rovnost a vyloučena jakákoliv diskriminace v zákonech i v praxi;
- bude dosaženo právní gramotnosti.

Média

V současnosti se mnoho žen svou prací podílí na činnosti médií. Jen málo z těchto žen však v médiích zastává rozhodující a řídicí pozice. V mnoha zemích je obraz ženy vytvářený médií stále negativní a degradující a nevystihuje různost životů žen a význam jejich práce pro společnost. Zvláště negativní dopad mají na ženy a jejich životy mediální pornografické produkty a vyobrazení násilí na ženách a ponižování žen.

Celosvětově je v médiích ukryt mnohem větší potenciál využitelný pro zlepšení postavení a života žen. Média mohou vytvořit samoregulační mechanismy, které mohou pomoci odstraňovat stereotypní předsudky a předpojatost. Mohou též ženy posílit tím, že jim zprostředkují získání dovedností, znalostí a přístup k informačním technologiím.

Platforma doporučuje kroky, které:

- zvýší podíl žen na společenských funkcích médií a nových komunikačních systémů, a to z pozice vlivu a rozhodování i hlediska prostoru pro vyjadřování; v tomto kontextu by vlády měly zaručit genderovou rovnost tím, jak budou dosazovat ženy a muže do všech poradních, řídicích, koordinačně regulačních a monitorujících orgánů;

- pomohou prosazení vyváženého zobrazování žen v médiích, zbaveného stereotypů; organizace působící v mediální sféře, nevládní organizace a soukromý sektor by měly prosazovat myšlenku rovného dělení rodinných povinností tím, že budou produkovat materiály zobrazující v plné šíři různost rolí ženských vůdčích osobností;
- povedou k tomu, že sdělovací prostředky a reklamní společnosti se začnou závazně řídit takovými profesními směrnicemi, etickými kodexy a dalšími pravidly samoregulace, které pomohou prosadit zobrazování žen zbavené stereotypů, jež bude v souladu se svobodou vyjadřování.

Životní prostředí

Vzhledem ke svým životním rolím mají ženy nezastupitelnou úlohu v prosazování směrů trvale udržitelného rozvoje. Ženy využívají přírodní bohatství plánovitě a cíleně.

Zhoršování kvality přírodních zdrojů má negativní dopad na zdraví, kvalitu a uspokojivý způsob života celé populace, zejména však na ženy a dívky různého věku.

Ženy v oblasti řízeného využívání přírodních zdrojů získávají odbornost velmi zřídka, proto se také většinou nespoluúčastí na formulování politiky životního prostředí. Zpravidla se ani nevěnuje pozornost jejich praktickým zkušenostem a schopnostem. Přestože některé ženské organizace úspěšně mobilizují ženské aktivity a zájmy, je jejich institucionální propojení se státními strukturami velmi slabé.

Platforma doporučuje kroky, které:

- pomohou ženy aktivně zapojit do procesů rozhodování o životním prostředí na všech úrovních, v pozicích manažerek, projektantek, plánovaček i realizátorek a hodnotitelek projektů souvisejících s životním prostředím;
- povedou k tomu, že programy a strategie trvale udržitelného rozvoje začnou zohledňovat genderově diferencovaná hlediska a zájmy;
- posílí existující či vytvoří nové mechanismy, které umožní vyhodnocovat dopad politiky životního prostředí a rozvoje na ženy jak na státní, tak regionální a mezinárodní úrovni.

Ženy jako děti a dospívající

V mnoha zemích čelí dívky diskriminaci od nejtělejšího dětství, po celou dobu dospívání a až do dospělosti. V důsledku poškozujících společenských postojů a postupů, jako jsou mutilace genitálií, upřednostňování synů, příliš časná manželství, sexuální vykořisťování, špatné způsoby zacházení s dopadem na zdraví a vlivem na výživu, se v některých částech světa dožívá dospělosti méně dívek než chlapců. Vlivem nedostatečné zákonné ochrany nebo nevěle zákonnost prosazovat se dívky stávají častěji terčem všech druhů násilí, zvláště násilí sexuálního. V mnoha oblastech světa jsou dívky diskriminovány v přístupu ke vzdělání a odborné přípravě.

Každý rok se více než 15 milionů dívek ve věku 15 - 19 let stává matkami a potýká se s těhotenskými komplikacemi. Dívky jsou rovněž více než chlapci ohroženy důsledky předčasného sexuálního styku včetně nakažení virem HIV a onemocnění AIDS.

Platforma doporučuje kroky, které povedou k:

- eliminaci všech forem diskriminace vůči dívkám jako dětem a dospívajícím; uzákonění a zcela bezvýhradnému zákonnému dodržování stejného a rovného práva na následnictví a rovněž dědictví bez ohledu na pohlaví dítěte;
- opouštění negativních společenských a kulturních postojů a postupů vůči dívkám;

- odstranění diskriminace dívek v přístupu ke vzdělání, rozvíjení dovedností a schopností a k odborné přípravě;
- zamezení hospodářskému vykořisťování dětské práce a k ochraně pracujících dívek a mladých žen;
- posílení role rodiny ve prospěch zlepšení společenského statutu dívek jako dětí a dospívajících.

Malý slovník výrazů

Domácí násilí - psychické ponižování, sexuální násilí a fyzické útoky končící vážným zraněním či smrtí, které se dějí v rámci rodiny či domácnosti. Oběti a pachatelé pocházejí ze všech společenských vrstev, nezávisle na vzdělání či ekonomické situaci. Z 95% jsou oběťmi domácího násilí ženy. Domácí násilí má pro týrané ženy závažné a dlouhodobé psychické a zdravotní následky; stejně tak pro děti, které byly svědky násilí.

Druhotná viktimizace - oběť násilného činu (který nemusí být vždy klasifikován jako trestný podle stávajícího práva) se na základě této životní zkušenosti stává znovu či opakovaně obětí. K druhotné viktimizaci může docházet v různých strukturách společnosti - v orgánech činných v trestním řízení (policie, soud, státní zastupitelstvo atd.), v masmédiích atd. i ze strany blízkého okolí. Oběť se tak setkává s nepochopením, s odmítnutím, se šikanou apod. jako projevem či výsledkem nekompetentnosti, neinformovanosti či neochoty nebo neschopnosti struktur tento problém zvládnout.

Gender [vyslov džendr]- v slovenčine sa používa pojem ROD (poznámka: EsFem) - sociální konstrukt, který vyjadřuje, že vlastnosti a chování spojované s obrazem muže a ženy jsou formovány kulturou a společností. Na rozdíl od pohlaví, které je univerzální kategorií a nemění se podle času či místa, působení gender ukazuje, že určení rolí, chování a norem vztahujících se k ženám a mužům je v různých společnostech, v různých obdobích či různých sociálních skupinách rozdílné. Jejich závaznost či determinace není tedy přirozeným, neměnným stavem, ale dočasným stupněm vývoje sociálních vztahů mezi muži a ženami.

Feminizace chudoby - proces, v němž ženy nabývají početní převahy mezi chudými. Procento chudých žen se v poměru k mužům zvyšuje, a to nejen v tzv. rozvojových zemích (zemích třetího světa), ale i v průmyslově vyspělých zemích. Je to způsobováno zpravidla jejich horší pozicí na trhu práce (možnostmi uplatnění se na něm) a různými nepříznivými životními událostmi (úmrtním partnera, jeho odchodem, rozvodem, dlouhodobou nemocí ženy či jiného člena rodiny, o kterého pečuje, apod.). V důsledku tohoto procesu se chudoba dotýká významnou měrou i dětí, o které ženy pečují a které vychovávají.

Obchod se ženami - jakákoli spolupráce při zprostředkování práce, služeb či zabezpečení dopravy do místa výkonu práce ženy, která tuto vykonává na území státu či v cizině, pod násilným přinucením či pod pohrůzkou násilí. Spoluprací při zprostředkování či vynucení práce se rozumí zneužití pravomoci či postavení, uvrhnutí dotyčné ženy do dluhů, podvodné jednání anebo jiné donucovací metody. Nejznámější formou obchodu se ženami je únos žen do ciziny za účelem prostituce.

Objektivizace ženy - způsob nazírání na ženu nikoli jako na individuální bytost s neopakovatelnými osobnostními rysy, ale jako na objekt, který může být jakkoli definován. Tento přístup nedává ženě prostor pro vlastní vyjádření svých potřeb a sebe samé jako subjektu, ale nutí ji přizpůsobit se předem daným kritériím. Objektivizaci ženy je možné odhalit všude tam, kde je upřednostňováno tělo ženy před ostatními projevy její osobnosti, tj. v reklamě, v médiích i v mezilidských vztazích a v krajní vulgarizující podobě v pornografii. Následkem objektivizace mohou být jevy jako narušená osobní identita, popírání ženskosti a patologické snahy dostat daným definicím.

Skleněný strop - bariéra, na kterou ženy narážejí při svém profesním postupu. Zapřičiňuje, že ženy jen zřídka dosahují nejvyšších politických, ekonomických, akademických a profesních pozic. Skleněný strop spočívá ve znemožňování přístupu buď přímo na tyto pozice, anebo k cestám, které tento přístup otevírají, a to formálními i neoficiálními a skrytými způsoby. Strop je hranice, kam až jsou ženy ve svém postupu "vpuštěny", výraz skleněný metaforicky vyjadřuje, že žena díky již dosaženým profesním kvalitám na špičkovou pozici "dohlédne" a dokáže si představit působení v ní. Začne-li ovšem vyvíjet

snahu do této vrcholové pozice postoupit, narazí na neviditelnou a těžko definovatelnou překážku v podobě snah namířených proti jejímu postupu.

Trvale udržitelný rozvoj - představuje takovou koncepci vývoje lidské společnosti, která umožňuje žijícím generacím uspokojovat své potřeby tak, aby v tomto ohledu nebyly omezovány možnosti generací budoucích. Tento rozvoj zachovává možnost uspokojovat základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody, využívá obnovitelné zdroje a minimálně vyčerpává neobnovitelné přírodní zdroje.